

# คู่มือการทำบุญอย่างฉลาด ตอนที่ ๑

## บุญที่แท้และสังฆทาน

"ความเห็นที่ตรงถูกต้อง  
เป็นลักษณะที่ตัดสินบุญกิริยาวัตถุทุกอย่าง  
เมื่อจะทำบุญอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม  
บุญนั้นจะมีผลมาก  
ก็เพราะความเห็นความเข้าใจถูกต้อง"

พุทธพจน์

### บุญที่แท้

- บุญและความหมายแห่งบุญ
  - บุญ ๑๐ วิธี
- ความมุ่งหมายแห่งบุญ
- การตรวจสอบผลบุญ

### สังฆทาน

- สังฆทานคืออะไร
- ถวายสังฆทานอย่างไรให้ได้บุญ

### บุญที่แท้



คนไทยหายใจเข้าออกเป็นบุญ นึกถึงการทำบุญอยู่เสมอ ขาดบุญไม่ได้ แต่มักไม่เข้าใจความหมายของ "บุญ" อย่างเช่นเวลาพูดว่า "ทำบุญทำทาน" เรามักเข้าใจว่า

ทำบุญ คือ ถวายข้าวของแก่พระสงฆ์ ส่วนทำทาน คือ ให้อาหารของแก่คนยากคนจน และยังเข้าใจจำกัดแต่เพียงว่าต้องทำกับพระสงฆ์เท่านั้นจึงจะเป็นบุญ

**บุญ** แปลว่า เครื่องชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด หรือ คุณสมบัติที่ทำให้บริสุทธิ์ คำว่า "ทาน" แปลว่า การให้ การสละ การเผื่อแผ่แบ่งปัน จะมอบของให้ใคร หรือจะถวายของให้ใครก็เป็นบุญทั้งนั้น จะต่างกันก็เพียงว่าได้บุญมากบุญน้อยเท่านั้นเอง

ฉะนั้น เวลาพูดว่า ไปทำบุญทำทาน จึงหมายความว่าไปชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ด้วยการแบ่งปันสิ่งของ (ทานมัย) ซึ่งเป็นการแบ่งปันให้ใครก็ได้ และการทำบุญก็ไม่ได้มีความหมายแค่ว่า แต่เพียงแต่การให้ทานบริจาคสิ่งของ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

## ทำบุญอย่างมีความหมาย

บุญ มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า "บุญญะ" แปลว่า เครื่องชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ บุญเป็นเครื่องจำกัดสิ่งเศร้าหมองที่เรียกว่า กิเลส ดังนั้นการทำบุญจึงเป็นการช่วยลดละเลิกความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความมีใจคับแคบ ตระหนี่ถี่เหนียว หวงแหน ยึดติดลุ่มหลงในวัตถุสิ่งของ อันเป็นสาเหตุหนึ่งของความทุกข์ให้ออกไปจากใจ ทำให้ใจเป็นอิสระ พร้อมจะก้าวต่อไปในคุณความดีอย่างอื่น หรือเปิดช่องให้น้ำใจคุณสมบัตินั้นเข้ามาในใจ มาใส่เพิ่มเติมแก่ชีวิต เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น



ขณะเดียวกันบุญก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดภavnานานา คนที่ทำบุญมักเป็นคนน่านานา เพราะเป็นบุคคลผู้มีคุณธรรม มีความดี บุญทำให้เกิดภavnานานา แก่ผู้ที่ทำบุญสม่ำเสมอและเมื่อได้ทำบุญแล้ว จิตใจก็อิ่มเอิบเป็นสุขที่ประณีตลึกซึ้งขึ้นไป เป็นความสุขที่ยั่งยืนยาวนาน และเป็นความสุขที่สงบประณีต



หลวงพ่พุทธทาสพูดถึงวิธีทำบุญ ๓ แบบ ว่า เปรียบเหมือนกับคน ๓ คน เอน้ำ ๓ ประเภทมาอาบชำระล้างตัว คือ

**๑) บุคคลทำบุญเหมือนเอน้ำโคลนมาอาบ** คือ คนที่ทำบุญด้วยการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เบียดเบียนสัตว์ ฆ่าวัว ฆ่าควาย ฆ่าเป็ด ฆ่าไก่ และเอาเนื้อสัตว์เหล่านั้นมาจัดงานบุญเลี้ยงกัน รวมทั้งมีเลี้ยงสุรายาเมาด้วย จนบางครั้งเกิดการทะเลาะวิวาททำร้ายกัน เหล่านี้เป็นการทำบุญด้วยการทำบาป เหมือนกับเอน้ำโคลนมาชำระตัว จะสะอาดได้อย่างไร

**๓) บุคคลทำบุญเหมือนเอน้ำสะอาดมาอาบ**  
คือ คนที่ทำบุญด้วยใจสงบร่มเย็น ไม่ได้ยึดมั่นถือมั่นสิ่งนั้น ว่าเป็นตัวเราของเรา (อาจจะมีการทำบุญเหมือนกัน แต่ไม่ได้เป็นเหตุจริงจึงให้จิตฟุ้งซ่าน สั่นไหว หรือยึดติดเป็นอุปาทาน) เหมือนคนเอน้ำสะอาดมาอาบ ย่อมสะอาดกว่าบุคคล ๒ ประเภทแรก



## บุญคือการสร้างสรรค์ชุมชน



มีเรื่องเล่าในพระไตรปิฎกว่า ที่หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ชาวบ้านกำลังร่วมกันทำงานในชุมชน อย่างขมุกขมนั้ มขมาณพช่วยงานอยู่แฉวนั้น ก็ทำความสะดวกที่พึก เพื่อเตรียมตัวจะพึกกลางวัน จนสะดวกเรียบร้อยนำพึกผอน ต่อมามีคนเห็นว้า จดที่มขมาณพทำความสะดวก เป็นสถานที่น่า พึกผอนก็เข้ามาใช้ มขมาณพก็ต้องออกไปแต่ไม โกรธ จากนั้นมขมาณพ ก็ไปชำระทำความสะดวก

ที่จุดอื่นต่อ แล้วถูกคนอื่นแย่งเอาที่ไปอีก ก็ไม่โกรธ คงย้ายที่ไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ พร้อม  
กับคิดว่าคนเหล่านี้ได้รับความสุขก็ดีแล้ว เรามีความสุขจากที่ของเราจากการกระทำ  
ของเรา การกระทำของเราเป็นการกระทำที่เป็นบุญ บุญนี้จึงให้ความสุขแก่เราด้วย

ชมมาณพทำความสะอาดที่สาธารณะเช่นนี้ เป็นเหตุให้กลับบ้านค่ำมืดเพื่อนบ้านถามว่าไปทำอะไรมา ก็ตอบว่า **"ไปทำบุญชำระทางสวรรค์"** ต่อมา มีชายหนุ่มในหมู่บ้านเห็นด้วยกับวิธีการทำบุญแบบนี้ ก็มาช่วยชมมาณพมากมายรวมเป็นกลุ่มถึง ๓๓ คน

ตัวผมมาณพเอง ต่อมาก็กลายเป็นหัวหน้ากลุ่มทำบุญ ด้วยการสร้างสรรค์ชุมชน ก็ได้รับความเชื่อถือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี เขาจึงชักชวนชาวบ้านให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันกันและกัน และร่วมกันละเว้นจากอบายมุข สุรายาเมา สิ่งเสพติดและการพนัน จนชาวบ้านหันมาถือศีลกันทั่วหน้า

ยังไม่หมดแค่นั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ยังรวมตัวกันพัฒนา ปรับถนนหนทาง สร้าง ศาลาที่พักตามทาง ขุดบ่อน้ำ สร้างสะพาน ปลูกไม้พุ่มไม้กอ ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ จนเกิดความสวยงาม

มฆมาณพและเพื่อน ๆ ผู้เป็นนักทำบุญทั้งหลายได้ทำบุญด้วยการสร้างสรรค์ชุมชน เช่นนี้ เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ ต่อมามฆมาณพผู้เป็นหัวหน้านักทำบุญ ไปเกิดเป็นท้าวสักกะ คือพระอินทร์ในกาลต่อมา

แม้แต่การช่วยกันบริการสถานที่สาธารณะในชุมชนให้เกิดความสะอาด สะดวกสบาย ก็ยังเป็นบุญ การทำบุญจึงสามารถทำได้ไม่จำกัดสถานที่ ไม่จำกัดกาล และยังมี รูปแบบวิธีการที่สร้างสรรค์มากมาย

## บุญ ๑๐ วิธี

ตามหลักพุทธศาสนา มีการทำบุญด้วยกัน ๑๐ วิธี เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ (สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ ๑๐ ประการ) คือ

**๑. ให้ทาน** แบ่งปันผู้อื่นด้วยสิ่งของ ไม่ว่าจะให้ใครก็เป็นบุญ (ทานมัย) การให้ทาน เป็นการช่วยขัดเกลา ความเห็นแก่ตัว ความคับแคบ ความตระหนี่ถี่เหนียว และความติดยึดในวัตถุ นอกจากนี้ สิ่งของที่เรแบ่งปันออกไป ก็จะเป็นประโยชน์กับบุคคล หรือชุมชนโดยรวม



**๒. รักษาศีล** ก็เป็นบุญ (ศีลมัย) เป็นการฝึกฝนที่จะ ลด ละ เลิก ความชั่ว ไม่ไปเบียดเบียนใคร มุ่งที่จะทำความดี เพื่อเพื่อแผ่ผู้อื่น เป็นการหล่อเลี้ยงบ่มเพาะให้เกิดความดีงาม และพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่ให้เกิดต่ำ

**๓. เจริญภาวนา** ก็เป็นบุญ (ภาวนามัย) การภาวนา เป็นการพัฒนาจิตใจ และปัญญา ทำให้จิตสงบ ไม่มีกิเลส ไม่มีเรื่องเศร้าหมอง เห็นคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ผู้ที่ภาวนาอยู่เสมอย่อมเป็นหลักประกันว่า จิตจะมีความสงบ ชีวิตมีความสุข คุณภาพชีวิตดีขึ้น สูงขึ้น





**๔. อ่อนน้อมถ่อมตน** ผู้น้อยอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็แสดงออกในความมีเมตตาต่อผู้น้อย และต่างก็อ่อนน้อมต่อผู้มีคุณธรรม รวมถึงการให้เกียรติ ให้ความเคารพในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ทั้งในความคิดความเชื่อ และวิถีปฏิบัติของบุคคลและสังคมอื่น เป็นการลดความยึดมั่นถือ

มั่น ในความเป็นตัวตน ก็เป็นบุญ (อปจายนมัย)

**๕. ช่วยเหลือสังคมรอบข้าง** ช่วยเหลือสละแรงกายเพื่องานส่วนรวม หรือช่วยงานเพื่อนบ้าน ที่ต้องการความช่วยเหลือ ก็เป็นบุญ (ไวยารัจจมัย)



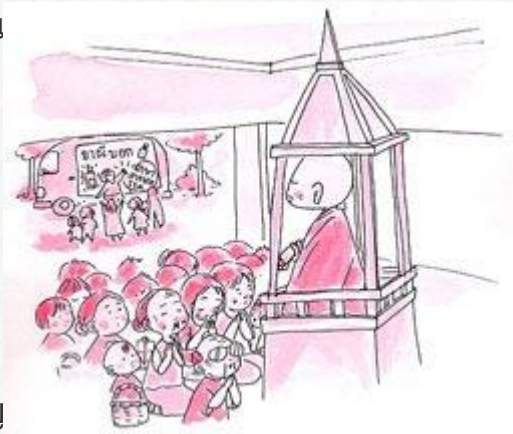
**๖. เปิดโอกาสให้คนอื่น มาร่วมทำบุญกับเรา** หรือในการทำงาน ก็เปิดโอกาสให้คนอื่น มีส่วนร่วมทำ - ร่วมแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงการอุทิศส่วนบุญ ให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วด้วย ก็เป็นบุญ (ปัตติทานมัย)

**๗. ยอมรับและยินดีในการทำความดี (หรือทำบุญ) ของผู้อื่น** เป็นการเปิดโอกาสร่วมใจอนุโมทนา ในการทำความดีของผู้อื่น ก็เป็นบุญ (ปัตตานุโมทนามัย)



**๘. ฟังธรรม บ่มเพาะสติปัญญาให้สว่างไสว ฟังธรรมะ ฟังเรื่องที่ดี มีประโยชน์ต่อสติปัญญา หรือมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นความจริง ความดี ความงาม ก็เป็นบุญ (ธรรมสวนมัย)**

**๙. แสดงธรรม** ให้ธรรมะ และข้อคิดที่ดี กับผู้อื่น  
แสดงธรรม นำธรรมะไปบอกกล่าว เพื่อแผ่ให้คนอื่นได้รับฟัง ให้เขาได้รู้จักวิธีการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นเรื่องของความจริง ความดี ความงาม ก็เป็นบุญ (ธรรมเทศนามัย)



**๑๐. ทำความเห็นให้ถูกต้อง และเหมาะสม** มีการปรับทิวทัศน์ แก้ไขปรับปรุงพัฒนาความเห็น - ความเข้าใจให้ถูกต้องตามธรรม ให้เป็นสัมมาทัศนะอยู่เสมอ เป็นการพัฒนาปัญญาอย่างสำคัญ ก็เป็นบุญ (ทิฏฐุชกฺกรม)



**ทิฏฐุชกฺกรม หรือ สัมมาทัศนะ** เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการทำบุญทุกชนิด และทุกโอกาส จะต้องประกอบและประกอบเข้ากับบุญกิริยาวัตถุข้ออื่นทุกข้อ เพื่อให้งานบุญข้อนั้น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องตามความหมายและความมุ่งหมาย พร้อมทั้งได้ผลถูกต้อง

## บุญและความมุ่งหมายแห่งบุญ ๓ ระดับ

**๑. เราทำบุญก็เพื่อประโยชน์สุขปัจจุบัน** (ทิฏฐธัมมิกัตถะ) คือ เพื่อให้เกิดลาภ บริวาร สถานภาพความเป็นอยู่ ความสุข ค่าชมเชย สนองตอบกลับมา นั่นคือคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจที่ดี และการยอมรับที่ดีจากสังคมรอบข้างที่เราอยู่ ที่สุดก็เพื่อให้คนเรารู้จักเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกันฉันพี่น้อง คนที่เดือดร้อนก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ไม่ถูกทอดทิ้ง มีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีความสุข เพราะคนเราในโลกต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน จะอยู่แบบตัวใครตัวมันไม่ได้

**๒. เราทำบุญเพื่อประโยชน์สุขที่สูงขึ้น** (สัมปรายิกัตถะ) นั่นคือในระดับจิตที่สูงขึ้นไป เพื่อเราจะได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาตัวเอง ให้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีศีลธรรม มีคุณธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อแผ่ มีความอบอุ่นซาบซึ้งใจด้วยศรัทธา ภาควิมุขใจ อิมใจ แก้วกล้านใจในชีวิตที่ได้ทำบุญ โดยกินความรวมถึงจุดหมายต่อมาเมื่อละโลกนี้ไปแล้วด้วย

**๓. เราทำบุญเพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง (ปรมาตมะ)** คือ ประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต ได้แก่ การรู้แจ้งสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันคติธรรมดาของโลกของสังขารธรรม ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต มีจิตเป็นอิสระปลอดโปร่งผ่องใส ไม่หวั่นไหวไปกับความผันผวนปรวนแปรของชีวิต หรือการพรัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักในชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นโดยความยึดมั่นของตนเอง เย็นสว่างไสวโดยสมบูรณ์

ความมุ่งหมายของบุญทั้ง ๓ ระดับนี้ เราจะเห็นได้จาก พิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่มุ่งประโยชน์ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ **ด้านวัตถุ** หรือความเป็นอยู่ **ด้านสังคม** ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่เกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์ด้านจิตใจ และ**ด้านปัญญา** ทั้งหมดนี้ล้วนมีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตและสังคม อันไม่อาจขาดด้านใดด้านหนึ่งไปได้ พุดงาย ๆ คือพิธีกรรมทางพุทธศาสนาทำให้เกิดประโยชน์ครบถ้วน อย่างเป็นองค์รวมตามความมุ่งหมาย

ประโยชน์ทั้ง ๔ ด้านนี้เรายังเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมของชุมชน เช่น ลอยกระทง บุญบั้งไฟ กล่าวคือ ไม่เพียงแต่มีจุดมุ่งหมายอนุรักษ์ลำนํ้าหรือเพื่อให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่โดยตรงเท่านั้น ยังเอื้อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวในชุมชน และมีกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในชีวิต รวมทั้งมีการปลูกฝังดอกย้าทัศนคติที่เคารพธรรมชาติ และจิตสำนึกต่อชุมชน ซึ่งล้วนเป็นคติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

โดยสรุปแล้ว ปุณชนคนเราทำบุญก็เพื่อ **"ตัวเอง"**  
แต่คงดีกว่าถ้าเราทำบุญเพื่อ **"พัฒนาจิต"**  
และคงดียิ่งขึ้นไปอีก ถ้าเราทำบุญเพื่อพัฒนา **"สติปัญญา"** ไปด้วย  
และคงดีที่สุด ถ้าเราช่วยกันทำบุญทุกรูปแบบ (บุญกิริยาวัตถุ ๑๐)  
เพื่อช่วยเหลือสังคมให้สงบสุข และดีไปด้วยพร้อม ๆ กัน

## การตรวจสอบผลแห่งบุญ

การวัดว่าได้บุญมาก - บุญน้อย มีหลักเกณฑ์สำหรับวัดอยู่ ๓ ประการ คือ

**๑. ปฏิภาณ คือ ผู้รับ เป็นผู้มีศีล มีคุณธรรม มีความดี** เราก็ได้บุญมาก ทั้งนี้ไม่จำกัดว่า ปฏิภาณจะต้องเป็นพระสงฆ์เสมอไป อาจเป็นสามเณร แม่ชี หรือคฤหัสถ์ชาวบ้านก็ได้ แต่หากปฏิภาณเป็นคนไม่มีศีล เราก็ได้บุญน้อย เพราะเขาอาจอาศัยผลจากของที่เราให้ไปทำไม่ดี เช่น ได้อาหารไปกิน มีแรง ก็หันไปทำการร้ายได้อีก อย่างนี้เราก็ได้บุญน้อย



**๒. วัตถุประสงค์ของที่มอบให้ มีความบริสุทธิ์** ได้มาโดยสุจริต เป็นของดีมีประโยชน์ มีคุณค่า และมีความเหมาะสมกับผู้รับ เช่น ถวายจิวรแก่พระสงฆ์ ให้เสื้อผ้าแก่เด็ก ๆ เช่นนี้ย่อมได้บุญมาก

**๓. ทายกคือผู้ให้ เป็นผู้มีศีล มีธรรม มีเจตนาที่เป็นบุญเป็นกุศล** ตั้งใจดี ยิ่งถ้าเจตนาอันประกอบด้วยปัญญาก็มีคุณสมบัติดีประกอบมากขึ้น ก็ยิ่งเป็นบุญมากขึ้น



ยังมีวิธีตรวจสอบบุญที่สมบูรณ์อีกวิธีหนึ่ง โดยการตรวจสอบด้านจิตใจของผู้ให้ว่ามีเจตนาเป็นอย่างไรบ้าง คือ

**๑. เจตนาก่อนให้** (บุพเจตนา) ตั้งแต่ตอนแรก เริ่มต้น ตั้งใจดี มีศรัทธา มีความเลื่อมใส จิตใจเบิกบาน ตั้งใจทำจริง มีศรัทธามาก

**๒. เจตนาขณะให้** หรือขณะถวายของให้ ก็จริงใจจริงจัง ตั้งใจทำด้วยความเบิกบาน ผ่องใส มีปัญญา รู้ เข้าใจ (มุกฺขณเจตนา)

**๓. เมื่อมอบของไปแล้ว หรือถวายของให้แล้ว** หลังจากนั้น**ระลึกขึ้นเมื่อใด จิตใจก็อิ่มเอิบผ่องใสขึ้น** เกิดความภูมิใจในทานที่ให้ไปว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้รับจริง ๆ ระลึกได้เมื่อใดก็ได้บุญเพิ่มขณะนั้นแล (อปราปรเจตนา)

ทั้งหมดนี้คือองค์ประกอบที่จะทำให้เราได้บุญมากหรือน้อย



### ละบาปีก่อนทำบุญ

เมื่อเราไปทำบุญที่วัดไม่ว่าจะเป็น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ถวายสังฆทาน ถวายพระพุทธรูป หรือแม้แต่นิมนต์พระมาทำบุญที่บ้าน รวมทั้งงานพิธีกรรมต่าง ๆ ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการสมาทานศีล ๕ เสียก่อนทุกครั้ง นั่นเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งว่า จะทำบุญทั้งทีก็ต้องเริ่มต้นละบาปีก่อน คือการเข้ามาอยู่ในศีลในธรรม เพื่อว่าการทำบุญนั้นจะได้เกิดอานิสงส์สูง

การสมาทานศีลก่อนทำบุญทุกครั้ง ก็เปรียบได้กับการเตือนสติคนทำบุญ ให้ระมัดระวังการทำชั่วทำบาป เมื่อตั้งใจทำบุญแล้ว ก็ไม่ควรพลัดหลงกลับไปทำบาปเบียดเบียนใครอีก หรืออีกนัยหนึ่งคือละบาปีก่อนทำบุญนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาทำบุญ หรือหนทางใด ๆ ที่จะเป็นการเบียดเบียนผู้อื่น ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น เพียงเพื่อจะนำเหตุปัจจัยเหล่านั้นไปทำบุญก็เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะจะกลายเป็นการทำบุญที่ขาดทุนคือได้บาปมากกว่าได้บุญ

แม้แต่ **โอวาทปาฏิโมกข์** ซึ่งเป็นคำสอนอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ในการปฏิบัติตนไปสู่พระนิพพาน ที่มีใจความ ๓ ประการ ว่า

- ๑. การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
- ๒. การบำเพ็ญแต่ความดี
- ๓. การทำจิตของตนให้ผ่องใส

คำสอนดังกล่าวนี้ยังต้องเริ่มต้นด้วยการละเลิกทำชั่วก่อนเช่นกัน หาไม่แล้วการทำบุญไปด้วย ทำบาปไปด้วยก็คงไม่มีความหมายอะไรแก่ชีวิต

## สังฆทาน



## สังฆทานคืออะไร

คือ การถวายสิ่งของแก่หมู่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการถวายกลาง ๆ ไม่จำเพาะเจาะจง ภิกษุรูปหนึ่งรูปใด เมื่อถวายให้แล้วก็ถือว่า พระภิกษุสงฆ์ทุกรูปมีสิทธิ์ใช้สอยสิ่งของ เหล่านั้นตามสะดวก อาจจะมีเพียงตัวแทนสงฆ์เพียงรูปเดียวมารับประเคน ก็ถือว่าเป็น สังฆทานเหมือนกัน

มีทานอีกรูปแบบหนึ่งที่คล้าย ๆ สังฆทาน เป็นทานที่มีอาณาเขตกว้างขวางกว่า คือ ทานที่ให้แก่หมู่พวกรูปที่ไม่เฉพาะกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรียก สาธารณทาน เป็นทาน ที่ไม่จำกัดเฉพาะในรั้ววัด เป็นการให้ที่ไม่มีขอบเขต สังฆทานเป็นส่วนหนึ่งของสา ธารณทานเช่นกัน

ส่วนการถวายทานที่ให้เฉพาะพระภิกษุสงฆ์รูปนั้นรูปนี้ เรียก ปาฏิบุคคลิกทาน มี อาณิสสสังฆน้อยกว่าทานสองประเภทข้างต้น เพราะเป็นการจำกัดเฉพาะบุคคลว่าต้อง เป็นคนนั้นคนนี้ การให้ทานแก่ส่วนรวมย่อมได้อานิสงส์มากกว่า

คราวที่พระนางปชาบดีโคตมี พระแม่น้าของพระพุทธเจ้าป็นฝ่ายทอเป็นจีวร แล้ว นำไปย้อมตั้งใจถวายแด่พระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงรับ ตรัสว่าให้ถวายแก่ สงฆ์คือหมู่พระแทน พระนางเสียใจ แต่เมื่อทราบว่ายถวายแก่สงฆ์มีผลมาก นางจึง คลายความเศร้าโศก

พระสงฆ์บางรูป แม้ชีบางท่าน ฆราวาสบางคน ทำงานให้กับชุมชนไม่รู้จักเหน็ดจัก เหนื่อยความคิดในทางสะสมเพื่อตัวเองไม่มี บางท่านก็เลี้ยงเด็กกำพร้า บางท่านทั้ง เลี้ยงทั้งสอน เมื่อเราบริจาคทรัพย์ให้ท่าน ท่านก็ใช้ทรัพย์นั้นให้เป็นประโยชน์ ไปกับ กิจกรรมช่วยเหลือสังคมที่อยู่ ท่านเป็นเพียงคนกลางที่คอยแบ่งปันจากคนมั่งมีเพื่อ แจกจ่ายแก่ผู้ขาดแคลน การทำบุญกับผู้ทำประโยชน์แก่ชุมชน นับเป็นสังฆทานที่ได้ บุญไม่ใช่น้อย เพราะบุญได้แผ่ขยายกว้างออกไป ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้ทุกข์ยาก เหล่านั้นดีขึ้น และเป็นการช่วยสังคมไปด้วยในตัว

เดี๋ยวนี้เวลาพูดถึง "สังฆทาน" พวกเราจะนึกถึงถังสี่เหลี่ยม ๆ ภายในบรรจุข้าวของ เครื่องใช้เยอะแยะมากมาย จนล้นออกมาปากถัง แล้วมีพลาสติกใส่หุ้มทับอีกที

แท้จริงแล้วของที่ถวายพระสงฆ์โดยไม่เจาะจงที่เรียกว่า สังฆทาน นั้นคืออะไรก็ได้ที่เหมาะสมกับชีวิตสมณะ ไม่จำเป็นต้องเป็นถึงเครื่อง ใดๆ ที่วางขายตามหน้าร้านสังฆภัณฑ์เสมอไป

แต่สำหรับ "สังฆทานถึงเหลือ" ที่ชาวพุทธนิยมซื้อไปถวายพระสงฆ์นั้น ท่านทราบหรือไม่ว่ามีบางสิ่งบางอย่างไม่ชอบมาพากลอยู่ในนั้น เรามาดูซิว่าในถึงสังฆทานสิ่งเหลือ ใดๆ หนึ่งใน มีอะไรอยู่ข้างในนั้นบ้าง



"ถึงเหลือ ใดๆ" ที่มีวางขายตามร้านสังฆภัณฑ์นั้น บางร้านจะยัดหนังสือพิมพ์ หรือกระดาษแข็งเข้าไว้เต็มกระป๋อง ส่วนที่เป็นสังฆทาน หรือข้าวของเครื่องใช้จริง ใดๆ จะถูกบรรจุไว้แถวขอบปากถึง เพื่อให้ดูว่ามีของใช้มากมายจนล้นปากถึง แล้วเอาพลาสติกใส่หุ้มอีกที เพื่อไม่ให้ของล้นจนหก แท้จริงแล้วมีของใช้ไม่กี่อย่างเท่านั้นเอง

ข้าวของเครื่องใช้ที่บรรจุมักเป็นของคุณภาพต่ำ เช่น หางผงชักฟอก รูปเทียนคุณภาพต่ำ แปรงสีฟันที่ขนแปรงแข็งโป๊ก ผ้าออบน้ำฝนที่บางเบา จนน่าวิตกว่า พระนั่งสรงน้ำเมื่อใดคงได้โป๊แต่ไม่เปลือยเมื่อนั้น หรือบางทีอาจเป็นผ้าออบน้ำฝนสีเหลือ ที่ใส่มาพอเป็นพิธี คือขนาดกว้างยาวไม่เกิน ๑ เมตร ที่นำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ น้ำปลาราคาถูกที่ดูออกกว่าเป็นน้ำสีดำนํลายเกลือ ข้าวสารที่ใส่มาแค่ถุงเล็ก ๆ หยิบมือเดียวพอเป็นพิธีเหมือนกับผ้าออบน้ำฝนที่ถูกใส่มา และบางครั้งก็เป็นเศษข้าวสารหัก ถ้าสังเกตดูดี ใดๆ บางกระป๋องจะมีเกลือบ่นใส่มาให้เป็นสิบถุง ใส่เพื่อเกลือบ่นจะได้กินพื้นที่เยอะ ๆ จะได้ไม่ต้องใส่ของใช้อื่นเพิ่มเติม

นอกจากนี้ข้าวของที่ไม่จำเป็นอื่น ใดๆ ก็มีใบซารสเข้มข้นที่ความเป็นจริงแล้ว พระและสามเณรไม่ค่อยชงฉันกันเลย และมักจะถูกทิ้งไปอย่างไม่ได้ประโยชน์ น้ำขวดที่มีกลิ่นผงชักฟอก อันเนื่องมาจากการบรรจุอยู่ในกระป๋องที่อับ พร้อมด้วยผงชักฟอก ๑ กล่อง เมื่ออากาศร้อนทำให้กลิ่นของผงชักฟอกเข้าไปในขวดน้ำ กลายเป็นน้ำที่มีกลิ่นผงชักฟอก ไม่เหมาะแก่การบริโภคในเวลาต่อมา กล่องสบู่ก็เป็น "บริหารล้นวัด" อีกชิ้นหนึ่ง มีกล่องหนึ่งก็ใช้ได้เกือบตลอดชีวิตของการเป็นพระ ไม่จำเป็นต้องถวายบ่อยก็ได้ ได้มาก็ล้นวัดไม่รู้จะเอาไปไว้ไหนดี

ความไม่ชอบมาพากลของ "สังฆทานถึงเหลือ" เกิดจากความที่เราไม่รู้ว่าซื้ออะไรไปถวายพระดี เลยต้องอาศัยเครื่องสังฆทานที่มีจำหน่ายตามร้านบรรจุให้สำเร็จรูป เพื่อจะได้ไม่ต้องเล่นเกมสเดาใจพระ อีกทั้งการบรรจุกระป๋องก็ทำให้เรียบร้อยสวยงาม ซื้อมาก็ถือไปถวายป็น เข้ากับยุคสมัยบริโภคนิยมพอดี ไม่ต้องเสียเวลาไปซื้อหามาประกอบให้ลำบาก

แต่ความที่คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ ก็เลยเป็นช่องว่างที่เปิดโอกาสทองให้กับร้านค้า เอาไรต์เอาเปรียบผู้บริโภคโดยอัตโนมัติ คนซื้อไม่มีทางรู้หรือกว่า "สังฆทานถึงเหลือ" ที่ซื้อไปถวายพระ ข้างในมีของที่จำเป็นสำหรับพระจริง ใดๆ สักก็อย่าง มีของที่มีคุณภาพมากแค่ไหน หรือมีจำนวนสิ่งของที่คุ้มกับราคาที่ร้านค้าตั้งไว้หรือไม่



จอบ เสียม พลั่ว และงานทำความสะอาด เช่น ไม้กวาดอ่อน ไม้กวาดแข็ง ถังขยะ ที่  
ตักผง ฯลฯ

**ของอื่น ๆ** ที่มักนิยมใส่ก็มี ข้าวสาร หัวยอม กระเทียม น้ำมันพืช ที่จัดว่าเป็นของแห่ง  
เก็บไว้ได้นาน ของเหล่านี้ถ้าพระท่านใช้ไม่ทันท่านก็มักจะเก็บรวบรวมนำไปบริจาค  
ต่างจังหวัดอีกที นับเป็นวงจรบุญไม่มีที่สิ้นสุด

จัดเรียงข้าวของที่ซื้อมาลงในภาชนะชักผ้าที่ซื้อมาต่างหาก อาจจะเป็นถังหรือ  
กะละมังก็ได้ แล้วนำไปถวายได้ทันที

### ***ของที่ควรลดละเลิกในสังฆภัณฑ์***

ข้าวของบางอย่างที่ควรหลีกเลี่ยงไม่นำมาประกอบเป็นสังฆทาน

**บุหรี ยาเสพติด** เครื่องดื่มที่กำลังทุกประเภท  
**ผลิตภัณฑ์อาหารที่บรรจุด้วยโฟม** เพื่อหลีกเลี่ยงมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม  
**อาหารกระป๋อง** ผลไม้กระป๋อง เพราะเป็นอาหารที่มีสารกันบูด สารเคมี ไม่ส่งผลดี  
ต่อสุขภาพ ใส่เป็นผลไม้สดจะดีกว่า ถ้าในวัดมีครัวอาจซื้อผักสดเข้าครัวก็ได้  
**ใบชาคุณภาพต่ำ** พระไม่ค่อยได้ชงฉัน ควรเปลี่ยนเป็นเครื่องดื่มสมุนไพร ให้  
ประโยชน์กับสุขภาพมากกว่า  
**กล่องสบู่** ปรกติพระท่านมีอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องซื้อถวายอีก  
**บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป** อาหารบิณฑบาตในตอนเช้าเป็นอาหารสด และมีคุณค่ากว่า ไม่  
ควรส่งเสริมให้ท่านฉันอาหารที่มีคุณค่าน้อย  
**น้ำอัดลม** น้ำที่ผ่านการปรุงแต่งใสสี

แหล่งข้อมูล <http://www.khonnaruk.com/>

ผู้เรียบเรียงใหม่ hs6kjpg